

OPPVEKST

Særskilt språkopplæring

Rutine for skolene i Kristiansand kommune

Innhold

1. Formål	2
2. Hvem er de minoritetsspråklige elevene?.....	2
3. Rettigheter	2
3.1. Opplæringsloven § 2-8. « <i>Særskild språkopplæring for elever frå språklege minoritetar</i> »	2
3.2. Hva inneholder retten til særskilt språkopplæring?.....	2
3.2.1 Særskilt norskopplæring	2
3.2.2 Morsmålsopplæring og/ eller tospråklig fagopplæring	3
3.3 Innføringstilbud til nyankomne elever.....	3
4. Kartlegging	3
4.1. Kartleggingsverktøy	3
5. Enkeltvedtak.....	4
6. Læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter	4
6.1. Kartleggingsmateriell - grunnleggende norsk	4
7. Omfang og organisering av særskilt språkopplæring	5
7.1. Særskilt norskopplæring.....	5
7.2. Morsmålsopplæring	5
7.3. Tospråklig fagopplæring.....	5
8. Frister og rutiner	6
9. Nyttige lenker	7

1. Formål

Formålet med rutinen er å sikre at minoritetsspråklige elever blir ivaretatt i henhold til gjeldende lover og forskrifter.

2. Hvem er de minoritetsspråklige elevene?

Med minoritetsspråklige elever i grunnopplæringen forstår vi barn, unge og voksne som har et annet morsmål enn norsk eller samisk. Disse elevene kan ha rett til særskilt språkopplæring.

3. Rettigheter

3.1. Opplæringsloven § 2-8. «Særskild språkopplæring for elevar frå språklege minoritetar»

«Elevar i grunnskolen med anna morsmål enn norsk og samisk har rett til særskild norskopplæring til dei har tilstrekkeleg dugleik i norsk til å følgje den vanlege opplæringa i skolen. Om nødvendig har slike elevar også rett til morsmålsopplæring, tospråkleg fagopplæring eller begge delar.

Morsmålsopplæringa kan leggjast til annan skole enn den eleven til vanleg går ved. Når morsmålsopplæring og tospråkleg fagopplæring ikkje kan givast av eigna undervisningspersonale, skal kommunen så langt mogleg leggje til rette for anna opplæring tilpassa føresetnadene til elevane.

Kommunen skal kartleggje kva dugleik elevane har i norsk før det blir gjort vedtak om særskild språkopplæring. Slik kartlegging skal også utførast undervegs i opplæringa for elevar som får særskild språkopplæring etter føresegna, som grunnlag for å vurdere om elevane har tilstrekkeleg dugleik i norsk til å følgje den vanlege opplæringa i skolen.

Kommunen kan organisere særskilt opplæringstilbod for nykomne elevar i eigne grupper, klassar eller skolar. Dersom heile eller delar av opplæringa skal skje i slik gruppe, klasse eller skole, må dette fastsetjast i vedtaket om særskild språkopplæring. Vedtak om slik opplæring i særskilt organisert tilbod kan berre gjerast dersom dette er rekna for å vere til beste for eleven. Opplæring i særskilt organisert tilbod kan vare inntil to år. Vedtak kan berre gjerast for eitt år om gongen. I vedtaket kan det for denne perioden gjerast avvik frå læreplanverket for den aktuelle eleven i den utstrekning dette er nødvendig for å vareta eleven sitt behov. Vedtak etter dette leddet krev samtykkje frå elev eller føresette.»

3.2. Hva inneholder retten til særskilt språkopplæring?

Retten til særskilt språkopplæring betyr at eleven kan få særskilt norskopplæring, morsmålsopplæring og/ eller tospråklig fagopplæring.

3.2.1 Særskilt norskopplæring

Særskilt norskopplæring er forsterket opplæring i norsk. Opplæringen kan gis enten etter læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter, eller i form av særskilt tilpasning innenfor den ordinære planen. I Kristiansand er det bestemt at elever med rett til særskilt språkopplæring som regel skal følge læreplanen i grunnleggende norsk til de har tilstrekkelig norskkompetanse til å følge ordinær plan. Velger man å gi særskilt norskopplæring i form av særskilt tilpasning innenfor den ordinære planen, skal dette valget begrunnes og den særskilte tilpasningen må beskrives. Omfanget av den særskilte norskopplæringen må minst tilsvare det antall timer eleven skulle hatt i norsk.

3.2.2 Morsmålsopplæring og/ eller tospråklig fagopplæring

Morsmålsopplæring

Elever kan etter opplæringsloven § 2-8 ha rett til morsmålsopplæring. Denne opplæringen skal ta utgangspunkt i læreplan i morsmål. Læreplanen er nivåbasert, aldersuavhengig og gjelder for elever med ulik alder og erfaringsbakgrunn.

I Kristiansand får nyankomne elever som går på Mottaksskolen morsmålsopplæring som en del av opplæringstilbudet. Morsmålsopplæringen for minoritetspråklige elever som går på nærskoler ligger utenom ordinær skoletid og gis i lokalene til Mottaksskolen. Erfaringsmessig har oppslutningen om den sentraliserte morsmålsopplæringen etter skoletid vært lav.

Hovedformålet med morsmålsopplæringen er å styrke elevenes forutsetninger for å beherske det norske språket. Et vedtak om morsmålsopplæring må da begrunnes ut fra at dette vil styrke elevens norskinnlæring. Hvis man er usikker på elevens kunnskaper i morsmålet, kan man be om hjelp fra Mottaksskolen til kartlegging.

I Kristiansand har vi erfaring med at elevene ofte har større utbytte av tospråklig fagopplæring enn en ren morsmålsopplæring.

Tospråklig fagopplæring

Tospråklig fagopplæring innebærer at eleven får opplæring på sitt morsmål og norsk i ett eller flere fag. Organiseringen og koordineringen av de tospråklige faglærerne er lagt til Mottaksskolen. Skolene står for kartleggingen og innmelding av behov, og Mottaksskolen fordeler lærerressursene. Det er rektor ved nærskolen gjør vedtak om tospråklig fagopplæring

Normalt tilbyr vi ikke tospråklig fagopplæring til norskfødte elever etter 5. klassetrinn. Vi må forvente at elever som er født i Norge, og som har gått på skole fra 1. klasse, har tilegnet seg tilstrekkelig norskkunnskaper til å kunne følge ordinær opplæring.

3.3 Innføringstilbud til nyankomne elever

Som det fremgår av § 2-8, kan kommunen organisere skoletilbudet til nyankomne på flere måter. I Kristiansand har vi valgt å legge innføringstilbudet til nyankomne til Mottaksskolen. Tilbudet ved Mottaksskolen er tidsavgrenset - inn til 2 år. Elever/foreldre kan takke nei til dette tilbudet og har da krav på et skoletilbud ved nærskolen. Det kan også opprettes innføringstilbud på ungdomsskolene. Dette er særlig aktuelt for elever som takker nei til tilbudet på Mottaksskolen og begynner rett i nærskolen. Disse elevene har ofte behov for en omfattende tilrettelegging av opplæringen. Udir har utarbeidet en veileder for [Innføringstilbud for nyankomne minoritetspråklige elever](#).

4. Kartlegging

Norskferdighetene må kartlegges for å avgjøre om eleven trenger særskilt språkopplæring. Kartleggingen skal avdekke om eleven har rett til særskilt språkopplæring, og i så fall hvilke type(r) særskilt språkopplæring.

4.1. Kartleggingsverktøy

For å kartlegge elevenes norskferdigheter bruker vi:

- for elevene i 1. – 7. klasse: «*Trondheimstesten*»
- for elevene i 8. – 10. klasse: «*TOSP*»

Det er også utarbeidet et kartleggingsverktøy i tilknytning til læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter - *Kartleggingsmaterieell Språkkompetanse i grunnleggende norsk*. Les mer om bruken av dette verktøyet under punkt 6.1.

4.2 Kartleggingspraksis

Kartlegging skal skje fortløpende og etter behov. Kartlegging skal gi støtte for beslutningen om eleven skal ha særskilt språkopplæring eller om eleven skal over i ordinær opplæring. Kartleggingen er også et nyttig verktøy for å gi tilpasset opplæring.

5. Enkeltvedtak

Dersom kartleggingen konkluderer med at eleven har rett til særskilt språkopplæring, skal det fattes et enkeltvedtak om hva som vil tilbys. Det skal også fattes et enkeltvedtak når den særskilte språkopplæringen opphører.

Enkeltvedtaket som skal gjøres etter § 2-8 i opplæringsloven skal fattes i samsvar med reglene i forvaltningsloven. Det innebærer at blant annet veiledningsplikt, frister, utredningsplikt, begrunnelsesplikt og klageadgang er lovfestet. Det er utviklet egne maler for forhåndsvarsel og enkeltvedtak etter § 2-8 som skal brukes.

6. Læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter

Læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter er en overgangsplan som skal brukes til elevene er i stand til å følge opplæringen etter læreplan i norsk. I bestemmelse om vurdering i læreplanen heter det:

Det er utarbeidet kartleggingsverktøy i tilknytning til læreplanen. Når elevene har nådd målene i læreplanens nivå 3, skal de følge ordinær norskopplæring og bli vurdert i samsvar med denne. Det gis derfor ikke vurdering med karakter.

Læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter er aldersuavhengig og nivåbasert. Den er strukturert i fire hovedområder: *Lytte og tale, Lese og skrive, Språklæring og Språk og kultur*. For hvert av disse områdene er det kompetansemål på tre nivåer.

6.1. Kartleggingsmaterieell - grunnleggende norsk

[Kartleggingsmaterieell Språkkompetanse i grunnleggende norsk](#) består av tre deler. Den første delen er en språkbiografi som inneholder en beskrivelse av elevens samlede språkkompetanse. Del to er et kartleggingsverktøy som inneholder både nivåbeskrivelser og skjemaer som skal brukes for å dokumentere elevens norskspråklige ferdigheter på ulike områder. Del tre er en språkmappe der elevenes språkkompetanse kan dokumenteres. Dette materiellet skal hjelpe skolen med å vurdere når eleven er i stand til å følge og ha utbytte av opplæringen etter læreplan i norsk, og skal fungere som en støtte for beslutning om overgang til denne læreplanen.

Vurderingen av elevenes norskspråklige kompetanse skal foretas i forhold til kompetansemålene som er nedfelt i læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter. For læreren er kartleggingsmateriellet et hjelpemiddel for å kartlegge elevenes kunnskaper og vurdere om læringsmål er nådd. Det kan også fungere som hjelp for læreren når det gjelder progresjon og tilpasning av opplæringen.

Ved hjelp av kartleggingsmateriellet skal elevene kunne dokumentere sine språkferdigheter. Det er også et pedagogisk verktøy som har som mål å styrke elevenes bevissthet om hvordan de lærer norsk, og om hvordan de kan være med og ta ansvar for sin egen språkutvikling.

Arbeidet med verktøyet kan også være med og gi foresatte innsikt i elevens språkutvikling, hva det bør arbeides mer med og hvordan de foresatte kan støtte eleven i læringsprosessen.

For noen elever vil det kunne være hensiktsmessig å følge deler av ordinær opplæring samtidig som de arbeider etter læreplan i grunnleggende norsk. For eksempel på barnetrinnet vil skriftspråklige ferdigheter ikke nødvendigvis måtte tilsvare nivå 3 før eleven begynner å arbeide etter læreplan i norsk.

7. Omfang og organisering av særskilt språkopplæring

7.1. Særskilt norskopplæring

Omfanget av den særskilte norskopplæringen må tilsvare det antall timer eleven skulle hatt i norsk. For å få dette til, anbefales det at skolene organiserer undervisningen i grupper på tvers av klasser, årstrinn og morsmål. Man kan også kombinere gruppeundervisning og opplæring i klassen. Opplæringen i klassen må da være særskilt tilpasset.

7.2. Morsmålsopplæring

Morsmålsopplæringen vil foregå ved Mottaksskolen og opplæringen ligger etter skoletid. Vanligvis gis det tilbud om 28,5 - 57 årstimer (60 min.) med morsmålsopplæring.

7.3. Tospråklig fagopplæring

De fleste elever får mellom 28,5 og 57 årstimer (60 min.) tospråklig fagopplæring. Opplæringen gis av tospråklige lærere og opplæringen foregår på nærskolen.

8. Frister og rutiner

Frist	Hva	Beskrivelse	Ansvar
10. mai	Kartlegging, «orientering og samtale...»	Kartlegging er gjennomført, «orientering og samtale...» er sendt og samtykke er hentet inn. Alt arkiveres i P360.	Rektor
	Behov for særskilt språkopplæring neste skoleår registreres i IST-skole	Det må «hukes av» for særskilt norsk og tospråklig fagopplæring/morsmålsopplæring.	Rektor
10. juni	Innmelding av behov neste skoleårs 1. klassinger *	Sendes Mottaksskolen – eget skjema.	Rektor
	Ressurstildeling tospråklig/morsmål	Mottaksskolen sender ut oversikt til skolene.	Mottaksskolen
	Ressurstildeling særskilt norsk	M-ressurs legges inn i skolenes budsjetter.	Oppvekst
15. juni	Enkeltvedtak særskilt språkopplæring (alle unntatt neste år 1. klassinger)	Enkeltvedtak om særskilt norskopplæring, morsmål og tospråklig fagopplæring. Arkiveres i P360.	Rektor
Før første skoledag	Koordinering tospråklig/morsmål	Oppstartsmøte med NOA-kontakter og tospråklige lærere	Mottaksskolen
Innen 31. sept.	Enkeltvedtak særskilt språkopplæring 1. klassinger	Kartlegging er gjennomført, «orientering og samtale...» sendt ut, samtykke er hentet inn og vedtaket er gjort. Alt arkiveres i P360.	Rektor
Hele året	Kartlegging	Trondheimstesten og TOSP + kartleggingsverktøyet til gr. norsk.	Rektor
	Flytting	Når elever flytter, både internt i kommunen, og til/fra kommunen må det gis beskjed til Oppvekstetaten og Mottaksskolen.	
	Nye elever	Nye elever må testes og det må sendes ut «orientering og samtale...», hentes inn samtykke og gjøres vedtak fortløpende	

* Obs! For rutiner rundt nye 1. klassinger henvises det til [«Samarbeid og sammenheng BARNEHAGE - SFO/SKOLE i Kristiansand»](#) - også kalt **rød tråd**.

9. Nyttige lenker

Utdanningsdirektoratet (Udir) - [Minoritetsspråklige](#)

[Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring](#) (NAFO)

[Skolekassa.no](#)

[Tema morsmål](#)

[Senter for flerspråklighet](#)